

Aan:
de voorzitter en leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 15 maart 2006

Ons kenmerk 11/5.5/2006002575

Behandeld door de heer R. Haverkate (0592) 36 53 19 en mevrouw A. Koning
(0592) 36 56 47

Onderwerp: Monitoring programmalijs Werk, onderwijs en kennisinfrastructuur; stand
van zaken halverwege

Geachte voorzitter/leden,

Op 6 april 2005 hebben wij u geïnformeerd over hoe wij de programmalijs Werk,
onderwijs en kennisinfrastructuur gaan monitoren. Wij hebben u toen toegezegd
halverwege en aan het eind van de periode waarin de programmalijs wordt uitgevoerd
hiervan verslag te doen.

Bijgevoegde notitie geeft de stand van zaken halverwege de uitvoeringsperiode weer.
Het blijkt dat wij op koers liggen, zowel wat betreft de projectontwikkeling als het
bereiken van de gestelde doelen. De voortgang geeft dan ook geen directe aanleiding
op hoofdlijnen het beleid of de uitvoering daarvan bij te stellen.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
tk/coll.

Monitoring programmalijs Werk, onderwijs en kennisinfrastructuur

PROVINCIE DRENTHE

MONITORING PROGRAMMALIJN WERK, ONDERWIJS EN KENNISINFRASTRUCTUUR

Stand van zaken halverwege

Maart 2006

INHOUD

	SAMENVATTING	5
1.	INLEIDING	7
2.	ONTWIKKELING DRENTSE ECONOMIE EN DE RELATIE MET DE WOK	9
3.	EFFECTEN PROJECTEN	13
4.	MONITORING SUBDOELSTELLINGEN	17

SAMENVATTING

Algemeen beeld Drentse economie

In de tweede helft van de jaren negentig ging het Drenthe economisch voor de wind. Na de eeuwwisseling kwam hier een abrupt einde aan en belandde Drenthe, evenals geheel Nederland, in een recessie. De recessie heeft duidelijke sporen achtergelaten. Het groeitempo van de toegevoegde waarde en het besteedbaar inkomen is gedaald en de werkloosheid is gestegen.

Inmiddels zijn er wel duidelijke indicaties dat de economie steeds meer aantrekt. De investeringsomvang neemt toe, de vraag naar uitzendkrachten stijgt en de uitgifte van bedrijventerreinen trekt aan. Ook het Centraal Planbureau en de Nederlandsche Bank verwachten een definitief herstel. De Rijksuniversiteit Groningen voorziet in de Noordelijke Arbeidsmarkt Verkenning voor 2006 zelfs een toename van het Drentse bruto regionaal product (BRP) met 2,5%. Dit zal gepaard gaan met een werkgelegenheids groei van 1,2%.

De programmalijn Werk, onderwijs en kennisinfrastructuur (WOK) kent met de versteviging van de economische structuur en de reductie van de werkloosheid twee hoofddoelstellingen. Ten aanzien van deze hoofddoelstellingen liggen wij redelijk op koers. Zeker voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid geldt dat het gestelde doel voor 2007 haalbaar lijkt. Voor de werkloosheid ligt dat moeilijker. Het doel is niet uit zicht, maar er is nog wel een inhaalslag te maken. Deze ontwikkelingen zijn niet uitsluitend toe te rekenen aan ons beleid, maar zijn het resultaat van tal van ontwikkelingen (bijvoorbeeld ontwikkeling wereldhandel, nationaal beleid, sectorale ontwikkelingen). Om een inschatting te maken van de effecten die specifiek het gevolg zijn van de acties die zijn genomen in het kader van de WOK, is gekeken naar het aantal banen dat de projecten die met WOK-middelen zijn gefinancierd opleveren en de private investeringen die met deze projecten zijn uitgelokt.

Resultaten WOK

Tot oktober 2005 zijn met WOK-middelen 85 projecten in gang gezet. Bij deze projecten is op beschikkingsbasis €5,6 miljoen van het totale WOK-budget gecommitteerd, wat overeenkomt met bijna 40% van het totale budget voor de periode 2003-2007 (voor de meest actuele stand van zaken verwijzen wij naar de Voorjaarsnota 2006). De projectontwikkeling loopt daarmee goed op schema. Op dit ogenblik zitten er dusdanig veel projecten in de pijplijn dat de verwachting gerechtvaardigd lijkt dat de uiteindelijke taak-/doelstellingen gehaald zullen worden.

De WOK-projecten hebben in totaal €29,4 miljoen aan investeringen uitgelokt. Het aandeel van de private investeringen hierin bedroeg €7,4 miljoen. Naar schatting leverden deze projecten in totaal 560 permanente arbeidsplaatsen (fte's) op. Zonder deze permanente werkgelegenheid zou de werkloosheid structureel 0,3 procentpunt hoger liggen. De investeringskosten per arbeidsplaats (19 werkzame personen per € miljoen) liggen op eenzelfde niveau als bij de projecten die met Kompas-middelen zijn gefinancierd. Daarnaast leveren de met de projecten gepaard gaande directe werkzaamheden ongeveer 150 arbeidsjaren aan tijdelijke werkgelegenheid op.

Naast projecten is ook op andere wijze gewerkt aan acties binnen de WOK. Bijvoorbeeld de geleverde inzet in natura, gericht op het van de grond krijgen van initiatieven op het gebied van parkmanagement. De daadwerkelijke invloed van deze acties en de omvang van de effecten is moeilijk te kwantificeren.

Hoewel het moeilijk is om het aandeel van de acties binnen de afzonderlijke prioriteiten aan te geven, kan in algemene zin wel gesteld worden dat de informatie- en communicatietechnologie (ICT)-tender zonder meer succesvol is geweest, dat de acties op het gebied van arbeidsmarkt onder andere voor de gesubsidieerde arbeid goed hebben uitgepakt, dat er ten aanzien van (vooral verouderde) bedrijventerreinen het nodige is gebeurd, en dat het binnenhalen van het Brusselse Innovatieve Acties Programma nieuwe mogelijkheden voor projectontwikkeling biedt. Daarnaast is de promotiecampagne "Da's nou Drenthe!" van start gegaan en zijn er stappen ondernomen voor de realisatie van een open glasvezelverbinding. Voor de zomer van 2006 zullen de eerste locaties zijn ontsloten. Alleen ten aanzien van schooluitval lijkt de aanvankelijke doelstelling in de tijd niet haalbaar. De beoogde reductie met 30% was oorspronkelijk voor 2006 voorzien, maar zal naar verwachting in 2008 bereikt worden. Overigens sluiten wij daarbij aan bij het landelijke beleid. Landelijk is namelijk in het kader van de Lissabon-doelstellingen afgesproken dat het aantal voortijdig schoolverlaters in 2006 met 30% is verminderd ten opzichte van 2002. De reductie van 30% moet in een periode van vier jaar gerealiseerd worden. Aangezien onze nulmeting betrekking heeft op 2004 verwachten wij in 2008 de 30% minder voortijdig schoolverlaters te kunnen realiseren.

Los van de economische effecten is er ook in ruimtelijke en sociale zin bijgedragen aan een kwaliteitsverbetering van de Drentse samenleving. Zo hebben diverse projecten binnen de ICT-tender ertoe geleid dat bepaalde bevolkingsgroepen (bijvoorbeeld ouderen) nauwer bij nieuwe ontwikkelingen in de maatschappij worden betrokken. Een ander voorbeeld is de provinciale inzet rond gesubsidieerde arbeid. Op deze manier krijgen personen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt werkervaring, wordt extra invulling gegeven aan levenskwaliteit en worden ze weer in stelling gebracht voor de arbeidsmarkt. Weer een ander voorbeeld zijn de acties rond parkmanagement. Deze acties dragen via hun preventieve werking bij aan de kwaliteit van het leefmilieu.

Niet elke regio binnen Drenthe kent een gelijke ontwikkeling. Met een hogere werkloosheid en een groter werkgelegenheidsverlies vraagt vooral de situatie in Zuidoost-Drenthe extra aandacht. Niet elke economische activiteit is even gevoelig voor de globalisering van de economie en de daarmee samenhangende concurrentie vanuit lagelonenlanden. Zuidoost-Drenthe kent een oververtegenwoordiging van bedrijven die dat wél zijn. Het werkgelegenheidsverlies aldaar is dan ook navenant en ligt in deze regio hoger dan bijvoorbeeld in de regio Groningen-Assen. De sociaal-economische impact van dit probleem weegt zwaar. Het is juist dit soort bedrijven dat werk biedt aan relatief laaggeschoolden. Zuidoost-Drenthe kent een bovengemiddeld aandeel hiervan.

1. INLEIDING

In 2003 heeft het college van gedeputeerde staten zijn ambities vastgelegd in het collegeprogramma "Werk maken in een veilig en sociaal Drenthe!". Dit mondde uit in een programma met vijf hoofdlijnen, waarvan "Werk, onderwijs en kennisinfrastructuur" (WOK) er een is. Gedeputeerde staten hebben medio 2004 in de publicatie "Drenthe maakt werk van kennis" uiteengezet hoe ze voor de periode 2004-2007 deze hoofdlijn willen invullen. De acties zijn gericht op zes prioriteiten, te weten:

- onderwijs en kennisinfrastructuur
- innovatie
- ICT
- voorwaardenscheppend beleid
- arbeidsmarkt
- toerisme

Provinciale staten hebben ingestemd met de uitgestippelde koers en de reservering van de benodigde middelen. Gedeputeerde staten hebben op 6 april 2005 provinciale staten geïnformeerd over hoe ze de programmalijn WOK gaan monitoren. Er zal op twee momenten gerapporteerd worden over de stand van zaken: halverwege en aan het eind van de periode waarop de WOK betrekking heeft. Wij zijn nu halverwege en deze notitie geeft aan waar wij eind 2005 staan.

Monitoren heeft per definitie betrekking op het doel dat wordt nagestreefd. De WOK kent met de versteviging van de economische structuur en de reductie van de werkloosheid twee hoofddoelstellingen. Naast deze hoofddoelstellingen bevat het programma diverse subdoelstellingen. Deze zijn gekoppeld aan de zes prioriteiten die binnen de programmalijn zijn benoemd. Voor zowel de hoofd- als de subdoelstellingen wordt de stand van zaken in deze notitie weergegeven.

De geboekte resultaten moeten gezien worden tegen de achtergrond van het algemeen presteren van de Drentse economie. Daarom wordt eerst een blik geworpen op de ontwikkeling van de Drentse economie.

2. ONTWIKKELING DRENTSE ECONOMIE EN DE RELATIE MET DE WOK

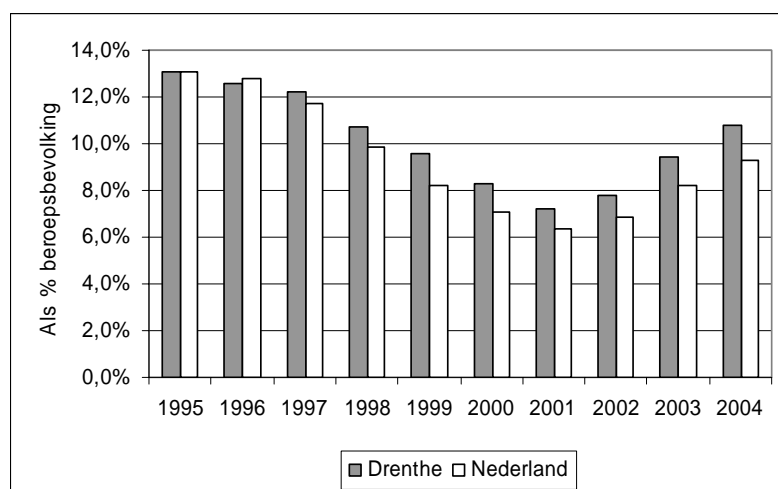
In de tweede helft van de jaren negentig ging het Drenthe economisch voor de wind. Na de eeuwwisseling kwam hier een abrupt einde aan en belandde Drenthe, evenals geheel Nederland, in een recessie. De investeringen namen af, de productie kromp en de werkloosheid steeg.

Door middel van een beknopte beschrijving van de werkloosheid, werkgelegenheid, toegevoegde waarde en het besteedbaar inkomen wordt op hoofdlijnen een beeld geschetst van de (sociaal-)economische ontwikkelingen binnen Drenthe. De Drentse cijfers worden hierbij afgezet tegen die van Nederland.

Werkloosheid

Een belangrijke graadmeter voor de economische ontwikkeling is het verloop van de werkloosheid. Figuur 1 toont de ontwikkeling van de werkloosheid sinds halverwege jaren negentig. De figuur laat zien dat de werkloosheid in de periode 1995-2001 fors is gedaald. Vanaf 2002 loopt de werkloosheid, zowel in Drenthe als landelijk, weer sterk op.

Figuur 1. Werkloosheidspercentage (jaargemiddelden)

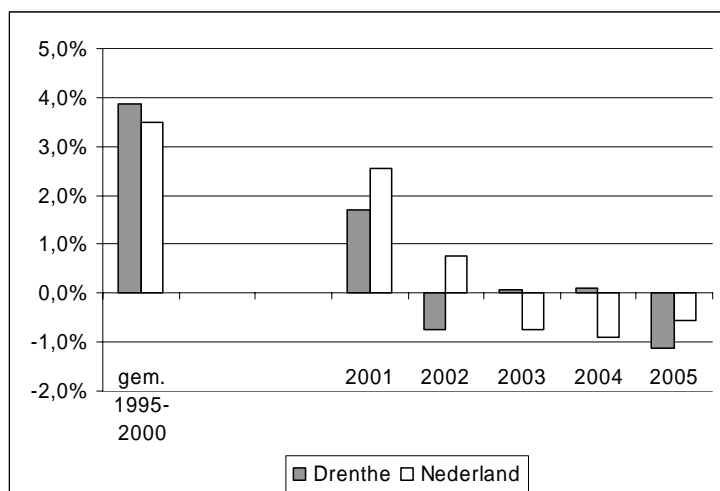
Bron: Centrum voor Werk en Inkomen (gegevens niet-werkende werkzoekenden)

In 2004 is 10,8% van de Drentse beroepsbevolking werkloos. Dit percentage ligt 1,5 procentpunt boven het nationaal gemiddelde. De werkloosheid in Drenthe ligt al lange tijd boven het nationale niveau. De laatste jaren is de achterstand zelfs weer wat groter geworden.

Werkgelegenheid

In de tweede helft van de jaren negentig steeg de Drentse werkgelegenheid gestaag en kwamen er jaarlijks duizenden arbeidsplaatsen bij. In 2002 vond een omslag plaats en deed de economische recessie zich voelen. Voor het eerst sinds lange tijd daalde het aantal banen in Drenthe. Figuur 2 illustreert dit.

Figuur 2. Ontwikkeling werkgelegenheid (banen van 12 uur of meer per week)

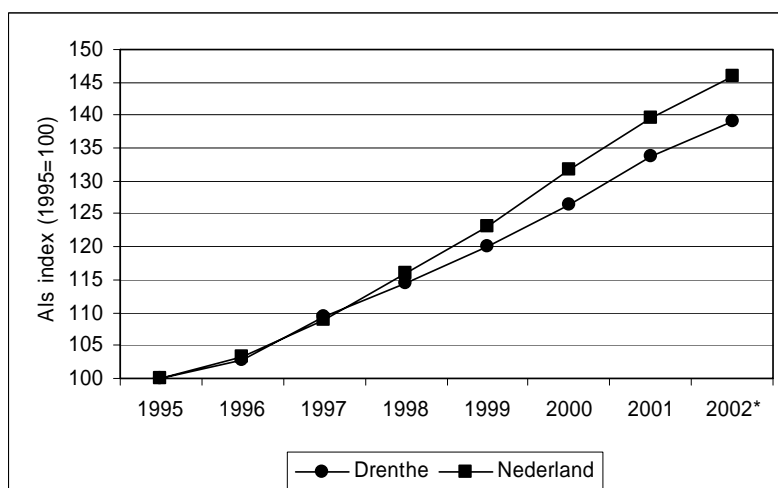
Bron: Provinciaal werkgelegenheidsregister; ETIN, LISA; CBS (Landbouwtelling)

In 2003 en 2004 zette de recessie echt door. De Drentse werkgelegenheid kromp weliswaar niet verder, maar kende ook geen substantiële toename. Drenthe heeft het echter wel beter gedaan dan Nederland als geheel, want landelijk was er zowel in 2003 als in 2004 sprake van een krimp. Het jaar 2005 is helaas minder positief. In dat jaar is het aantal banen in Drenthe met ruim 1% gedaald. De meeste banen gingen verloren in de industrie en de handel. Nederland heeft het overigens nauwelijks beter gedaan in 2005, want ook in Nederland is het aantal arbeidsplaatsen teruggelopen.

Toegevoegde waarde (BRP)

De toegevoegde waarde, oftewel het BRP, zegt iets over de verdien capaciteit van het bedrijfsleven in een regio. Figuur 3 toont de ontwikkeling van het BRP in Drenthe en Nederland sinds 1995. Hoewel de productie substantieel is toegenomen, blijkt tegelijkertijd dat de stijging in Drenthe niet het nationale niveau haalt. De sectorsamenstelling van het Drentse bedrijfsleven speelt hier mede een rol. Sectors met een relatief laag productieniveau zijn in Drenthe oververtegenwoordigd. Het BRP per inwoner ligt in Drenthe al jaren ver onder het landelijk gemiddelde. In 2002 bedroeg de achterstand 26%.

Figuur 3. Ontwikkeling toegevoegde waarde (exclusief delfstoffenwinning)

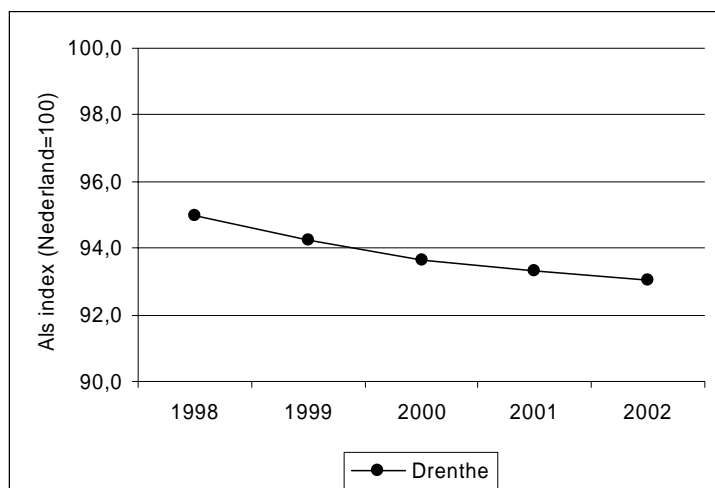
Bron: CBS (Regionaal Economische Jaarcijfers)

* Voorlopige cijfers.

Besteedbaar inkomen

Daar waar het BRP een indicatie geeft van de productiviteit van het bedrijfsleven, geeft het besteedbaar inkomen een indicatie van het welvaartsniveau in een regio. Figuur 4 laat zien dat de achterstand ten opzichte van het Nederlandse gemiddelde de laatste jaren iets groter is geworden. Tegelijkertijd blijkt echter dat het om een relatief beperkt gat gaat, dat in geen zin vergelijkbaar is met de (beduidend grotere) achterstand van het BRP per inwoner.

Figuur 4. Besteedbaar inkomen per inwoner

Bron: CBS

Ruimtelijke spreiding

De vorenstaande indicatoren geven een duidelijk beeld van het economisch presteren van Drenthe. Binnen Drenthe loopt dit beeld echter uiteen. Zo is bijvoorbeeld in het kader van Kompas voor de periode 2000-2004 de jaarlijkse groei van de werkgelegenheid per kernzone in kaart gebracht. Daar waar Groningen-Assen tijdens deze periode nog een jaarlijkse groei van bijna 1% kende, is in Zuid-Drenthe de werkgelegenheid zelfs licht gedaald. Dit beeld manifesteert zich ook in de werkloosheidscijfers: de werkloosheid in Emmen is sterker gestegen dan die in Assen.

Samenvattend

De recessie heeft duidelijke sporen achtergelaten in Nederland en daarmee ook in Drenthe. In Drenthe hebben de werkloosheid, de toegevoegde waarde en het besteedbaar inkomen zich minder goed ontwikkeld dan gemiddeld. Daar komt nog bovenop dat recente ingrijpende saneringen, zoals bij Cordis en Fresenius Hemocare nog niet verwerkt zijn in de cijfers¹. Inmiddels zijn er wel duidelijke indicaties dat de economie steeds meer aantrekt. De investeringsomvang neemt toe, de vraag naar uitzendkrachten stijgt en de uitgifte van bedrijventerreinen trekt aan. Ook het Centraal Planbureau en de Nederlandsche Bank verwachten een definitief herstel. De Rijksuniversiteit Groningen voorziet voor 2006 zelfs een toename van het Drentse BRP met 2,5%². Dit zal gepaard gaan met een werkgelegenheids groei van 1,2%.

¹ Ter indicatie: in beide bedrijven gaan gezamenlijk 750 tot 1.000 (deels ook tijdelijke) arbeidsplaatsen verloren. Op de totale Drentse werkgelegenheid is dat iets minder dan een half procentpunt.

² Rijksuniversiteit Groningen, *Noordelijke Arbeidsmarkt Verkenning*, januari 2006

Relatie met de WOK

De vraag is natuurlijk in hoeverre de zojuist beschreven ontwikkelingen zich verhouden tot de doelstellingen van de programmalijn Werk, onderwijs en kennisinfrastructuur. De WOK kent de volgende hoofddoelstellingen.

Doelstelling

- Eind 2007 zijn er ruim 1.000 werklozen minder dan bij een nationaal groeitempo het geval zou zijn.
 - De nagestreefde economische structuurversterking zorgt ervoor dat over de periode 2003-2007 het groeipercentage van de werkgelegenheid minimaal gelijk is aan het nationale groeipercentage.
-

Uit figuur 1 bleek al dat de Nederlandse werkloosheid sinds 2002 fors is opgelopen. Het aantal Drentse werklozen is in 2003 en 2004 zelfs iets sterker toegenomen dan landelijk. In 2004 loopt de ontwikkeling van de Drentse werkloosheid wel meer in de pas met het nationale beeld dan het jaar ervoor, maar het gat met het nationale werkloosheidspercentage is nog geenszins kleiner geworden. De komende jaren zullen de ontwikkelingen beduidend gunstiger moeten zijn, wil deze werkloosheidsdoelstelling alsnog gehaald worden. Overigens voorziet de Rijksuniversiteit Groningen in haar Noordelijke Arbeidsmarkt Verkenning 2006 wel een gunstiger ontwikkeling voor Drenthe.

Daarentegen heeft de werkgelegenheid in Drenthe zich in 2003 en 2004 duidelijk beter ontwikkeld dan landelijk. Zoals beschreven is het beeld voor 2005 helaas minder positief. Zoals gesteld zijn de verwachtingen voor 2006 wel beduidend beter. Hoewel wij pas halverwege zijn, lijkt het erop dat de in de WOK opgenomen werkgelegenheidsdoelstelling haalbaar is. Wellicht blijkt in 2007 dat Drenthe zelfs beter gepresteerd heeft dan landelijk het geval is.

De vraag is in welke mate de acties, ondernomen in het kader van de WOK, hebben bijgedragen aan de geschetste ontwikkeling van de Drentse economie. Het zal duidelijk zijn dat het verschil tussen de Drentse en nationale ontwikkeling niet sec toegeschreven mag worden aan "WOK-acties". De zojuist beschreven ontwikkelingen maken deel uit van een bredere vorm van omgevingsmonitoring, niet van effectmonitoring. Drenthe wordt gepositioneerd binnen een bredere ruimtelijke/regionale context. De geconstateerde verschillen zijn niet uitsluitend toe te rekenen aan ons beleid, maar zijn het resultaat van tal van ontwikkelingen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de ontwikkeling van de wereldhandel, het nationaal beleid en sectorale ontwikkelingen.

Om een inschatting te maken van de effecten die specifiek kunnen worden toegeschreven aan de acties die zijn genomen in het kader van de WOK, is gekeken naar het aantal banen dat de projecten opleveren en de private investeringen die met deze projecten zijn uitgelokt. Door dit vervolgens te relateren aan de eerdergenoemde omgevingsmonitoring, kan er een uitspraak worden gedaan over de bijdrage van de WOK-acties aan de ontwikkeling van de Drentse economie.

3. EFFECTEN PROJECTEN

Voor alle projecten waarbij voor de financiering gebruik is gemaakt van WOK-middelen zijn de private investeringen en het aantal banen³ in beeld gebracht. In enkele gevallen betreft het Kompas-projecten, die naast steun vanuit Brussel en/of Den Haag ook cofinanciering met WOK-gelden hebben gehad. De Kompas-projecten zonder provinciale cofinanciering zijn hier buiten beschouwing gelaten. Over de stand van zaken van alle Drentse Kompas-projecten is in een aparte rapportage verslag gedaan⁴.

De uitgelokte investeringen kunnen goed in beeld worden gebracht. Voor het aantal banen ligt dat moeilijker. Een aanzienlijk deel van onze projecten/acties ligt namelijk in de randvoorwaardelijke sfeer. Ze dragen dus wel bij aan een uiteindelijke versterking van de economische structuur, maar het directe effect op de werkgelegenheid is slechts moeizaam te herleiden of treedt pas (veel) later op. Revitalisering van bedrijventerreinen is hier een duidelijk voorbeeld van. In vergelijking met de investeringsomvang is de inschatting van het werkgelegenheidseffect daarom met meer onzekerheden omgeven.

Behalve dat het bij het inschatten van het werkgelegenheidseffect om een inschatting vooraf gaat, betreft het ook een maximale inschatting. Dat wil zeggen dat uitgegaan wordt van een succesvol verloop van de projecten. Ter illustratie: in het kader van de prioriteit ICT is onder meer een tender opgesteld. In het kader van deze ICT-tender zijn 28 projecten gehonoreerd. Voor elk project is aangegeven tot hoeveel werkgelegenheid dat leidt. Hierbij is uitgegaan van de veronderstelling dat het project ook daadwerkelijk aanslaat. De toekomst zal wellicht uitwijzen dat enkele projecten het om welke reden dan ook niet gered hebben. Juist omdat het deels om projecten in de randvoorwaardelijke sfeer gaat, komt dit meestal pas later tot uiting.

Tot oktober 2005 zijn met WOK-middelen 85 projecten in gang gezet. Bij deze projecten is op beschikkingsbasis €5,6 miljoen van het totale WOK-budget gecommiteerd, wat overeenkomt met bijna 40% van het totale budget voor de periode 2003-2007 (voor de meest actuele stand van zaken verwijzen wij naar de Voorjaarsnota 2006). De projectontwikkeling loopt daarmee goed op schema. Op dit ogenblik zitten er dusdanig veel projecten in de pijplijn dat de verwachting gerechtvaardigd lijkt dat de uiteindelijke taak-/doelstellingen gehaald zullen worden.

De WOK-projecten hebben in totaal €29,4 miljoen aan investeringen uitgelokt. Het aandeel van de private investeringen hierin bedroeg €7,4 miljoen. Naar schatting leverden deze projecten in totaal 560 permanente arbeidsplaatsen (fte's) op. In ruim 70% van de gevallen zijn het nieuw gecreëerde banen, het restant betreft behoud van arbeidsplaatsen. Deze directe werkgelegenheid brengt ook nog eens indirecte werkgelegenheid met zich mee. Deze zal bij benadering enkele honderden arbeidsplaatsen bedragen. Het gaat dan om activiteiten in de sfeer van toeleve-

³ Bij de banen is onderscheid gemaakt tussen permanente en tijdelijke banen. Vooral het eerste is van belang, want dat is een indicatie van de economische structuurversterking. Bij de permanente banen gaat het om nieuw gecreëerde banen (banen die anders niet tot stand zouden zijn gekomen) en behoud van bestaande werkgelegenheid (banen die anders verloren zouden gaan). Bij de tijdelijke banen gaat het om banen die direct samenhangen met de projectinvesteringen. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan banen in de bouwsector (in geval van revitalisering van bedrijventerreinen), of aan werkgelegenheid in de zakelijke dienstverlening (het ontwerpen van ICT-systemen, het opstellen van adviesrapporten, etc.).

⁴ Provincie Drenthe, *Evaluatie uitvoering Kompas voor het Noorden in Drenthe 2000-2005*, januari 2006.

ring en uitbesteding. De directe projectwerkzaamheden leveren ook tijdelijke werkgelegenheid op (zie ook voetnoot 3). Deze bedraagt ongeveer 150 arbeidsjaren.

Wat is de relatie met de Drentse economie? Hoe zou de stand van zaken zijn als wij geen investeringen hadden verricht en deze projecten niet van de grond waren gekomen? Zonder deze permanente werkgelegenheid zou de werkloosheid structureel 0,3 procentpunt hoger liggen.

Afzonderlijke prioriteiten

De verdeling over de WOK-prioriteiten ziet er als volgt uit.

Tabel 1. Effecten WOK-projecten per prioriteit

Prioriteit	Totaalaantal permanente banen (nieuw en/of behouden, in fte's)	Private investeringen x €1.000
Onderwijs en kennisinfrastructuur/ arbeidsmarkt	170 ¹⁾	2.524
Innovatie	Nvt ²⁾	43
ICT	280	2.689
Voorwaardenscheppend beleid	N.v.t. ²⁾	205
Toerisme	110	1.935
Totaal	560	7.395

¹ De maatregelen op het terrein van onderwijs en arbeidsmarkt zijn voorwaardenscheppend voor het versterken van het concurrentievermogen van het bedrijfsleven. Onderwijs- en arbeidsmarktbeleid genereert bijna per definitie geen directe nieuwe banen. Het beleid draagt bij aan het verbeteren van de aansluiting onderwijs-bedrijfsleven, het verbeteren van de matching tussen vraag en aanbod (werkloosheid), het verminderen van de schooluitval en het bevorderen van ondernemerschap. De in bovenstaande tabel genoemde werkgelegenheid heeft voornamelijk betrekking op behoud van ID-banen (160 banen).

² Gezien het voorwaardenscheppende en vooral ook indirecte karakter van bijbehorende projecten is het niet mogelijk om de permanente werkgelegenheid die deze projecten oplevert te benoemen. De projecten dienen vooral als ondersteuning/versterking van het vestigingsklimaat en faciliteren daarmee tevens de realisatie van andere projecten.

Bij de interpretatie van de vorenstaande tabel zijn de volgende aspecten van belang:

- de vorenstaande toedeling van effecten is enigszins gekunsteld. Projecten kunnen afhankelijk van de gekozen invalshoek ook tot andere prioriteiten worden gerekend (denk bijvoorbeeld aan ICT versus innovatie). Daarnaast is het vaak de combinatie van diverse projecten die tot de gewenste structuurversterking leidt. Het toedelen van het werkgelegenheidseffect naar één project is daarom enigszins geforceerd. De uitkomsten moeten dan ook vooral niet te absoluut worden geïnterpreteerd. Het dient eerder als een grove indicatie van de verhoudingen tussen de prioriteiten;
- bij sommige prioriteiten speelt de financiering met provinciale middelen een relatief bescheiden rol en worden naar verhouding meer andere middelen aangewend. Bij de prioriteit arbeidsmarkt bijvoorbeeld wordt voor de maatregelen naast provinciaal geld (OKI-middelen) in veel sterkere mate gebruikgemaakt van Kompas- en ESF-middelen (Europees Sociaal Fonds). Zie ook hoofdstuk 4 bij de prioriteit Arbeidsmarkt.

WOK en Kompas

WOK-middelen zijn uiteraard niet de enige middelen waarmee wij sturing kunnen geven aan projectontwikkeling binnen Drenthe. De Kompas-gelden bieden wat dat betreft veel meer mogelijkheden. Tijdens de periode 2000-2005 is met behulp van Kompas-middelen aan Drentse projecten voor ruim € 560 miljoen aan totale investeringen gegenereerd (zie voetnoot 4). Omgerekend naar de WOK-periode betekent dit grofweg ongeveer € 185 miljoen. Dit is het zesvoudige van de "WOK-projecten". De inzetbaarheid qua thematiek is overigens binnen Kompas ook veel breder. Het gaat om projecten op het gebied van markt, stad én land. De WOK-projecten beperken zich qua thematiek hoofdzakelijk tot het deelprogramma Markt.

De met Kompas-projecten bereikte effecten zijn dan ook logischerwijze veel omvattender. De evaluatie van de uitvoering van Kompas voor het Noorden in Drenthe voor 2000-2005 laat zien dat de met Kompas-middelen gerealiseerde brutowerkgelegenheid op jaarbasis bijna 3.700 arbeidsplaatsen bedraagt. De investeringskosten per arbeidsplaats (20 werkzame personen per € miljoen) liggen daarmee in dezelfde orde van grootte als bij de WOK-middelen (19 werkzame personen per € miljoen).

4. MONITORING SUBDOELSTELLINGEN

Met de onder de WOK vallende projecten wordt gestreefd naar een structuurversterking van de Drentse economie. Dit zou moeten leiden tot een relatief gunstige ontwikkeling van werkloosheid en werkgelegenheid. Zoals aangegeven vallen de projecten onder een zestal uiteenlopende prioriteiten. Voor elke prioriteit sec zijn ook specifieke doelstellingen benoemd. Per "prioriteitsdoelstelling" wordt de stand van zaken aangegeven en worden de belangrijkste tot nu toe uitgevoerde acties kort aangestipt.

Onderwijs en kennisinfrastructuur (OKI) en arbeidsmarkt

De prioriteit Arbeidsmarkt vertoont deels overlap met de prioriteit Onderwijs en kennisinfrastructuur. Beide worden hier daarom gezamenlijk besproken.

De prioriteit **OKI** is gericht op het verbeteren van de Drentse onderwijs en kennisinfrastructuur. De beleidsmaatregelen zijn gebaseerd op een ketenaanpak. In deze aanpak wordt de gehele onderwijs- en beroepskolom benaderd vanuit het streven om scholing en kennis voor iedereen toegankelijk te maken en zorg te dragen voor een upgradering van het opleidingsniveau van de Drentse beroepsbevolking. Doelstellingen zijn het voorkomen van schooluitval en jeugdwerkloosheid, het verbeteren van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt-bedrijfsleven, het stimuleren van ondernemerschap en het bevorderen van de scholing van werkenden en werkzoekenden.

Bij de prioriteit **Arbeidsmarkt** wordt ingezet op het vergroten van de arbeidsmarktdeelname van kwetsbare groepen op de arbeidsmarkt en het scholingsniveau van de Drentse beroepsbevolking.

Dit alles vertaalt zich in de volgende doelstellingen.

Prioriteit	Doelstelling
Onderwijs en kennisinfrastructuur	- In 2006 is de voortijdige schooluitval met 30% gereduceerd. - Het starterspercentage ligt in 2007 op het nationaal niveau.
Arbeidsmarkt	- In 2007 is het aandeel van fase 3 en fase 4 werklozen in de totale werkloosheid gedaald. - In 2007 is het aandeel van de jeugdwerkloosheid in de totale werkloosheid afgenomen. - Het aandeel basisonderwijs/vmbo binnen de totale beroepsbevolking is afgenomen. In 2007 is het aandeel gelijk aan het nationaal gemiddelde.

Voortijdig schoolverlaten

Over de ontwikkeling van de schooluitval in Drenthe zijn helaas nog geen cijfers beschikbaar, omdat er pas vanaf schooljaar 2003-2004 betrouwbare cijfers voorhanden zijn. Dit heeft te maken met de manier van registratie. Gedurende het schooljaar 2003-2004 zijn in totaal ruim 2.400 voortijdig schoolverlaters geregistreerd bij de Drentse Regionale Meld- en Coördinatiepunten⁵. Dit is 4% van het totaal aantal geregistreerden in Nederland. Drenthe heeft een bovengemiddeld aantal voortijdig schoolverlaters. De belangrijkste oorzaken van voortijdig schoolverlaten zijn gedragsproblemen en een verkeerde studie- en beroepskeuze.

Van het totaal aantal voortijdig schoolverlaters in Drenthe dat in 2003-2004 is geregistreerd, is 26% nog hetzelfde schooljaar door de RMC's herplaatst. Een herplaatsing betekent veelal dat

⁵ Sardes, *Drentse jongeren in het vizier; uitkomsten van het onderzoek naar het voorkomen van voortijdig schoolverlaten*, 2005.

jongeren weer naar school gaan of via een leerwerkbaan alsnog een startkwalificatie behalen. Voor de rest van de groep duurt het langer voordat ze herplaatst zijn. Dit betreft vaak jongeren met gedragsproblemen.

Het streven was om in 2006 de schooluitval met 30% te reduceren. Landelijk is de doelstelling het aantal voortijdig schoolverlaters in vier jaar tijd met 30% terug te dringen. Met 2004 als nulmeting verwachten wij in 2008 de doelstelling te behalen. Het ingezette landelijk en provinciaal beleid (operatie Jong, Rebound en Equal-projecten) geeft daartoe goede vooruitzichten.

Ondernemerschap

Een van de andere subdoelstellingen binnen de prioriteit OKI is bevordering van het ondernemerschap. Effecten komen tot uiting via de startersdynamiek. In het verleden lag het starterspercentage voor Drenthe gemiddeld zo'n paar tiende procentpunt onder het landelijk gemiddelde. Inmiddels is hier verandering in gekomen en zijn de rollen omgedraaid. In 2004 kan 7,7% van de bedrijven in Drenthe worden aangemerkt als starter. Het landelijke starterspercentage ligt hier 0,8 procentpunt onder.

Ondanks deze gunstige ontwikkeling blijft ondernemerschap een thema binnen ons beleid. Het gaat in het bijzonder om het integreren van ondernemerschap in het onderwijs en het ontwikkelen van ondernemerschap als competentie.

Onderkant arbeidsmarkt

Het bevorderen van de werkgelegenheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt is vooral gericht op personen die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt (fase 3 en fase 4). Projecten bestaan uit het creëren van additionele werkgelegenheid voor deze doelgroep, bijvoorbeeld in de vorm van werkgelegenheidsinitiatieven of gesubsidieerde arbeid. In 2005 is de uitvoering van het project Impuls gesubsidieerde arbeid gestart. Verder wordt via concrete afspraken met bijvoorbeeld de bouwsector en de weg- en waterbouw ruimte gecreëerd voor instroom van werkzoekenden in banen in deze sectoren. Additionele werkgelegenheid is gerealiseerd (veelal gefinancierd vanuit Kompas) met projecten als de bouw van een armenhuis en kerkje in Ellert en Brammert, de realisatie van een Erfgoedcentrum in Veenhuizen en dergelijke.

In 2005 zit 60,0% van het totaal aantal niet-werkende werkzoekenden in fase 3 of fase 4. Het aandeel in Nederland ligt met 56,4% nog steeds lager. Mede dankzij de inzet op gesubsidieerde arbeid door provincie en gemeenten is het aandeel in Drenthe niet verder gestegen. Sinds 2003 is het aandeel zelfs met 0,6 procentpunt licht gedaald.

Wij voorzien de komende jaren steeds meer druk op de onderkant van de arbeidsmarkt. Via ons vraaggericht arbeidsmarktbeleid streven wij ernaar zoveel mogelijk mensen aan het werk te houden. De trend is werkzekerheid boven baanzekerheid. Dit vergt een continue investering in de inzetbaarheid van mensen, door werkgevers en werknemers en overheden.

Jeugdwerkloosheid

De totale werkloosheid is de afgelopen jaren substantieel gestegen. In 2005 is 7,9% van het totaal aantal werklozen jonger dan 23 jaar. Het zijn vooral jongeren zonder startkwalificatie. Drenthe heeft een hoger percentage jeugdwerklozen dan Nederland. Ten opzichte van 2003 is het aandeel van jeugdwerklozen in de totale werkloosheid in Drenthe met 0,7 procentpunt gedaald.

In het kader van de bestrijding van jeugdwerkloosheid is een groot aantal projecten in uitvoering, waaronder vier Equal-projecten, het midden- en kleinbedrijf(MKB)-leerbanenproject en het project Instapbanen van het Centrum voor Werk en Inkomen.

Aangezien de jeugdwerkloosheid onvoldoende is gedaald, blijven wij prioriteit geven aan het bestrijden hiervan. De werkloosheid is met name groot onder de groep jongeren zonder startkwalificatie. Deze groep voortijdig schoolverlaters heeft onze bijzondere aandacht.

Opleidingsniveau

De provinciale inzet richt zich sterk op de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en het realiseren van een leven lang leren. In het provinciaal beleid ligt een belangrijke prioriteit bij het tegengaan van voortijdig schoolverlaten. Wij willen bereiken dat meer mensen een startkwalificatie halen en dat schoolverlaters beter gekwalificeerd zijn voor een baan. Een startkwalificatie draagt in belangrijke mate bij aan de kans op werk. Voor het bedrijfsleven is het noodzakelijk dat het kan beschikken over een goed opgeleide en flexibel inzetbare beroepsbevolking. Daarom richten wij ons op het upgraden van de Drentse beroepsbevolking via de maatregel vraaggerichte scholing van werkenden en werkzoekenden. Deze maatregel krijgt uitvoering via het project Vraaggerichte scholing⁶. De ingezette acties moeten uiteindelijk zichtbaar worden in een kleiner aandeel lager onderwijs binnen de totale beroepsbevolking.

In Drenthe ligt het opleidingsniveau van de beroepsbevolking onder het Nederlands gemiddelde. In 2003 lag het aandeel lager onderwijs binnen de totale beroepsbevolking 2 procentpunt boven het nationale niveau. Recentere cijfers zijn nog niet voorhanden.

Provinciale middelen versus Kompas

Met behulp van provinciale middelen is een substantieel aantal projecten van de grond gekomen.

Om het arbeidsmarktbeleid vorm te kunnen geven en voor de financiering van fysieke investeringen maakt de provincie in sterkere mate gebruik van de Kompas-gelden. Ter vergelijking: voor de periode 2004-2007 is € 2,6 miljoen aan provinciale middelen beschikbaar (€ 1,6 miljoen OKI-geld plus € 1 miljoen voor het project Impuls gesubsidieerde arbeid). Het budget voor Drentse Kompas-projecten Arbeidsmarkt in dezelfde periode is geraamd op € 6 miljoen (onderwijs - arbeidsmarkt - HRM).

Wat is er bereikt tot nu toe?

Directe werkgelegenheidseffecten, met uitzondering van de continuering van gesubsidieerde arbeid, kunnen bij de prioriteiten OKI en arbeidsmarkt niet benoemd worden. Acties zijn gericht op scholing, aansluiting jeugdzorg - onderwijs - arbeidsmarkt, kennistransfer en dergelijke.

De volgende cijfers geven een indicatie van de resultaten van de projecten gefinancierd met provinciale en/of Kompas-middelen:

- minimaal duizend extra scholingstrajecten werkenden (project Vraaggerichte scholing);
- extra leerwerkplekken (> 250) voor jongeren en langdurig werklozen (MKB-leerbanen, diverse Kompas-projecten als Ellert en Brammert, Erfgoedcentrum, Restauratieopleidingsproject);
- nieuwe samenwerkingsverbanden onderwijs en bedrijfsleven (bijvoorbeeld Zodat het Netwerkt in Hogeveen, MKB-leerbanen, Drentse leerbedrijven);
- behoud van 160 ID-banen (project Impuls gesubsidieerde arbeid);
- meer leerwerkplekken in de bouw als gevolg van convenanten in de bouw en diverse leerprojecten;
- beroepenoriëntatie: ontwikkeling instrument beroepencarrousel Zorgsector, bereik 2.800 leerlingen; infrastructuur ten behoeve van sluitende aanpak jongeren (Jongerenloket Assen, projecten Via Assen, Doorstart, Equal-projecten);

⁶ Provincie Drenthe, *Stand van zaken project Vraaggerichte scholing*, brief aan provinciale staten van 8 februari 2006.

- presentatie van projecten en organisaties tijdens een drukbezochte en succesvolle Drentse onderwijs- en arbeidsmarktdag op 14 december 2005 in het provinciehuis.

Innovatie

In de internationale concurrentiestrijd tussen bedrijven speelt kennis een steeds belangrijkere rol. Hoogwaardige kennis leidt tot een groter innovatief vermogen. Innovatie leidt vervolgens weer tot extra toegevoegde waarde en daarmee tot een versterking van de concurrentiepositie. Hoewel innovatie op vele manieren gemeten wordt (waarbij telkens bepaalde deelfacetten belicht worden) resteert toch het algemene beeld dat het Drentse bedrijfsleven achterblijft als het om innovatie gaat (overigens wijkt het beeld voor de Groningse en Friese bedrijven niet af).

Deze prioriteit is er dan ook op gericht de innovatie binnen het Drentse bedrijfsleven te bevorderen en daarmee extra toegevoegde waarde te creëren. De doelstelling is dan ook geformuleerd in termen van toegevoegde waarde. Toegevoegde waarde geeft namelijk een indicatie van de verdien capaciteit van het bedrijfsleven, hetgeen nauw gerelateerd is aan het innovatieve karakter van deze ondernemingen.

Prioriteit	Doelstelling
Innovatie	- Het BRP per hoofd van de bevolking ligt in 2007 dichterbij het nationale niveau

Toegevoegde waarde

De provincie heeft zich tot doel gesteld de toegevoegde waarde (= BRP) per hoofd van de bevolking iets dichterbij de buurt te brengen van het Nederlands gemiddelde. De achterstand ten opzichte van Nederland bedraagt in 2002 circa 26%. Gegevens over het bruto regionaal product komen helaas altijd met een behoorlijke vertraging beschikbaar. Het meest recente cijfer is dat van 2002. Over deze indicator kunnen daarom nog geen uitspraken worden gedaan voor de WOK-periode.

Het BRP per inwoner ligt in Drenthe al jaren ver onder het landelijk gemiddelde. Oorzaken van dit lagere cijfer zijn de lagere arbeidsmarktparticipatie en de Drentse sectorstructuur. In Drenthe zijn relatief weinig grote kapitaalintensieve bedrijven, terwijl vooral deze bedrijven veel toegevoegde waarde creëren.

LOFAR

Voor het LOFAR-project is naast de BSIK-bijdrage⁷ van €52 miljoen (te ontvangen in 2010) €22 miljoen vanuit Kompas-middelen beschikbaar gesteld. Het project LOFAR noordelijke componenten betreft de ontwikkeling van onderdelen uit de tweede fase van het LOFAR-project, die meer specifiek een bijdrage leveren aan de economische en duurzame ontwikkeling van Noord-Nederland. Doel van het project, als onderdeel van het meeromvattende integrale LOFAR-project, is het ontwikkelen van een generiek sensornetwerk in Noord-Nederland. De totale begroting van dit project bedraagt €48,8 miljoen.

⁷ Interdepartementale rijksbijdrage.

LOFAR heeft tot een aantal spin-offprojecten geleid.

- North Stars: dit project had ten doel, en heeft dat doel ook bereikt, om kennis die beschikbaar is bij ASTRON SRON (Stichting Ruimteonderzoek Nederland te Groningen) op zakelijke basis te delen met het noordelijke MKB om uiteindelijk te komen tot commerciële en industriële toepassingen. Het project dient tevens ter versterking van de regionale kennisinfrastructuur in Noord-Nederland. De projectkosten bedroegen € 2.010.220,-- waarvan de helft met EZ/Kompas-gelden is gefinancierd.
- Integrated Development Lab. (IDL): in het kader van dit project wordt fundamentele kennis op het gebied van gekoppelde sensornetwerken, radiofrequentietechnologie en software direct vertaald naar marktgerichte toepassingen. Hierdoor ontstaat er kennisgerichte bedrijvigheid met hoogwaardige arbeidsplaatsen in Drenthe. Uit Kompas-middelen is hiervoor € 5 miljoen beschikbaar gesteld. De begroting van het project belooft bijna € 14 miljoen.
- Hbo-initiatief Assen: het betreft hier een post-hbo/academische opleiding rond sensor-systeemtechnologie en radiofrequentietechnologie waarin afgestudeerden in verwante richtingen worden voorbereid op R&D-functies bij bedrijven op het gebied van radiofrequentietechnologie en andere draadloze systemen. Het project is geïnitieerd samen met de Hogeschool Drenthe, de NAM en de gemeente Assen. Uit EZ/Kompas en EFRO Phasing out is hiervoor € 82.956,-- ter beschikking gesteld, zijnde de helft van de projectkosten.

Innovatieve Acties Programma (IAP)

Om de positie van het Drentse MKB op gebieden zoals technologische innovatie en productrealisatie te versterken, heeft de provincie in 2004 een subsidieaanvraag voor het IAP ingediend in Brussel. Deze aanvraag is afgewezen. In 2005 is een herziene aanvraag ingediend, die inhoudelijk een andere insteek kent. Ondertussen heeft Brussel aangegeven deze aanvraag te honoreren.

Het IAP draagt bij aan de transitie van de huidige traditioneel industriële productieregio naar een innovatieve kennisregio. Om deze transitie te realiseren heeft de provincie een duurzaam partnerschap gevormd met kennisinstituten binnen de regio. De totale programmakosten bedragen bijna € 4 miljoen. Er wordt een Europese bijdrage van bijna € 2 miljoen gevraagd. Daarnaast moet € 1 miljoen komen uit Kompas en € 1 miljoen van het bedrijfsleven. De projecten zullen vooral gericht zijn op spin-off van LOFAR.

ICT

Een belangrijk instrument om te komen tot innovatie is via het gebruik van ICT. Het Drentse ICT-beleid heeft als doel het verbeteren van de concurrentiepositie van het Drentse bedrijfsleven, door middel van het stimuleren van het gebruik en de ontwikkeling van ICT-toepassingen. Hiervoor is een actieplan opgesteld.

Prioriteit	Doelstelling
ICT	<ul style="list-style-type: none"> - Eind 2005 is er 100% dekking van Drenthe via midden-/breedband. - De eerste ICT-tender moet leiden tot het opstarten van minimaal 8 concrete projecten.

Breedbandontsluiting

Eén van de acties was om 85% van Drenthe vóór 2007 op breedband aan te sluiten. De markt heeft dit uiteindelijk opgepakt. Bij de start van de collegeperiode was ongeveer 40% van Drenthe op breedband aangesloten. Inmiddels bedraagt de dekkingsgraad zo'n 99% en is dus nagenoeg elke burger, bedrijf en instelling ontsloten.

Nu dit succesvol is afgesloten probeert de provincie de volgende stap op het gebied van ICT-ontsluiting te zetten: glasvezel. Gekeken is of via vraagbundeling de realisatie van een open glasvezelverbinding in Drenthe haalbaar is. Om investeringen vanuit de markt in Drenthe uit te lokken heeft de provincie het project DrentheRingen ontwikkeld. In de periode 2004-2005 is er een haalbaarheidsstudie uitgevoerd in Zuidoost-Drenthe en de provinciegrensoverschrijdende Veenkoloniën. Een apart onderdeel hierbij was de deelname van 132 scholen (79 Drentse en 53 Groningse) voor het Samen Snel op Glas-project. Naar verwachting wordt in het eerste kwartaal van 2006 de opdracht gegund en zullen vóór de zomer 2006 de (eerste) locaties ontsloten zijn op de open glasvezelring.

Om de DrentheRing af te maken heeft de provincie een haalbaarheidsstudie voor het resterende deel van Drenthe laten verrichten. De studie liet zien dat ook in dit deel een glasvezelverbinding haalbaar moet zijn. De provincie Overijssel vond het initiatief dusdanig interessant dat ze heeft besloten aan te haken bij het project. Streven is om begin maart 2006 de aanbesteding te publiceren zodat de realisatie van de DrentheRing West rond de zomer van 2006 kan starten.

Daarnaast wordt gewerkt aan de digitale ontsluiting van bedrijventerreinen. Dit project betreft een gezamenlijke aanbesteding van de aanleg van glasvezel op een aantal Drentse bedrijventerreinen. De deelnemende gemeenten hebben hun instemming gegeven aan dit project. Het is de bedoeling dat na de zomer van 2006 wordt gestart met de realisatie.

ICT-tender

Voor het stimuleren van het gebruik van ICT-toepassingen in diverse sectoren is er een ICT-tender geïnitieerd, die in twee ronden is uitgevoerd. In totaal had de provincie oorspronkelijk € 1.200.000,- beschikbaar gesteld.

Beide ronden waren zeer succesvol. Het grote aantal aanvragen ging ver uit boven het beschikbare budget, dus er moesten keuzes worden gemaakt. Voor de eerste ronde van de tender zijn 37 aanvragen ingediend voor in totaal ruim €2 miljoen. Hiervan zijn 11 projecten gehonoreerd voor een totaalbedrag van ruim € 654.000,-.

De tweede ronde heeft geresulteerd in 64 aanvragen voor bijna €3,5 miljoen. Uiteindelijk zijn hiervan 17 projecten gehonoreerd. Hierbij ging het om een totaalbedrag van ruim € 811.000,-. Om alle 17 projecten uit deze ronde te kunnen honoreren hebben gedeputeerde staten naast de oorspronkelijke € 1,2 miljoen ruim € 200.000,- extra ter beschikking gesteld voor ICT in Drenthe.

Voorwaardenscheppend beleid

Deze prioriteit is gericht op de fysieke bedrijfsomgeving. Binnen de WOK gaat het dan vooral om bedrijventerreinen. Uiteraard speelt bereikbaarheid ook een belangrijke rol, maar deze wordt door middel van andere provinciale (en rijks)gelden bediend en blijft hier dus buiten beschouwing. De fysieke omgeving is van groot belang voor het functioneren van het bedrijfsleven. Omdat het hier gaat om acties in de voorwaardenscheppende sfeer, is de directe bijdrage hiervan aan de economie niet te meten.

Prioriteit	Doelstelling
Voorwaardenscheppend beleid	<ul style="list-style-type: none"> - In 2007 is de markt van vraag en aanbod naar bedrijventerreinen nog steeds in evenwicht; er ontstaan geen grote tekorten of overschotten binnen deelregio's. - Gedurende de periode 2004-2007 zijn/worden er minimaal vier bedrijventerreinen gerevitaliseerd.

Door de economische teruggang is na de eeuwwisseling de uitgifte van kavels op bedrijventerreinen in Drenthe aanzienlijk teruggelopen. In de tweede helft van de jaren negentig werd er jaarlijks gemiddeld 64 ha grond uitgegeven. In 2001/2002 liep dit terug tot gemiddeld 46 ha en in 2003 bedroeg de uitgifte slechts 21 ha. In 2004 is er sprake van enig herstel en meldden de gemeenten dat ze in totaal ruim 33 ha hebben verkocht. Hoewel exacte cijfers voor 2005 nog niet beschikbaar zijn, lijkt dit herstel zich door te zetten.

Met behulp van provinciale gelden/inzet is er vooral in de grotere gemeenten de laatste jaren het nodige gebeurd. Er is een start gemaakt met de aanleg van de nieuwe bedrijventerreinen Messchenveld (fase I) in Assen, Buitenvaart II in Hoogeveen en Leeuwerikenveld II in Coevorden. In Meppel is begonnen met de revitalisering van het bedrijventerrein Oevers AB en in Emmen loopt BAHCO (deel van Bargermeer). De provincie heeft enkele jaren geleden de revitalisering van Leemdijk mede gefinancierd en op dit ogenblik loopt de revitalisering van Vriezerbrug. De revitalisering van De Wieken in Hoogeveen en van de volgende fase van Bargermeer in Emmen start begin 2006.

Naast de uitvoering van revitalisering is de provincie ook in preventieve zin bezig. Door middel van parkmanagement wordt gestreefd naar behoud van kwaliteit en daarmee uitstel van revitalisering. Er zijn nu vijf goed functionerende parkmanagementorganisaties (Emmen, Coevorden, Meppel, Hoogeveen en Noordenveld). Daarnaast hebben wij een platform parkmanagement Drenthe opgericht, dat vooral gericht is op het initiëren van gezamenlijke projecten en de uitwisseling van ervaringen.

De vraag of er sprake is van een evenwichtssituatie is enigszins subjectief. Wanneer is er sprake van evenwicht? Men mag verwachten dat plotselinge verstoringen daarin tot uiting komen via prijsstijgingen of dalingen in transactieprizen. Dit laatste valt in Drenthe in ieder geval niet te signaleren. In algemene zin is de vraag naar bedrijventerreinen (in casu uitgifte) de laatste jaren fors teruggelopen, dit als gevolg van de economische recessie. Doordat ook de planvorming lager ligt dan het niveau aan het begin van deze eeuw, is er nog steeds sprake van evenwicht. Regio's die ruimer in hun jasje zitten temporiseren de ontwikkeling van nieuw aanbod. De enkele jaren geleden geconstateerde krapte rond Hoogeveen en omstreken lijkt met de aanleg van Buitenvaart voorlopig te zijn getackeld.

Toerisme

Met deze prioriteit wil de provincie uiteindelijk bereiken dat Drenthe zich als toeristische regio blijft profileren en dat het toeristische bedrijfsleven goed blijft presteren. De omvang van de toeristische bestedingen vormt een goede indicator voor het presteren van deze sector. Wel moet worden opgemerkt dat de omvang van deze bestedingen sterk afhankelijk is van de economische conjunctuur.

Prioriteit	Doelstelling
Toerisme	In de periode 2004-2007 is de procentuele groei van de toeristische bestedingen minimaal gelijk aan de nationale groei.

In 2004 hebben de toeristen in Drenthe ruim €560 miljoen uitgegeven⁸. In 2003 lag dat zo'n €6 miljoen lager. Het betreft uitgaven als gevolg van verblijfs- en dagrecreatie. Vergelijkbare cijfers voor Nederland zijn (nog) niet voorhanden.

Om toch een vergelijking met de Nederlandse situatie te kunnen maken wordt de ontwikkeling in het aantal toeristische overnachtingen in beeld gebracht. Het aantal overnachtingen is in 2004 in Drenthe met 1% gedaald. Landelijk was de daling 0,4%. Het Drentse verblijfstoerisme heeft dus iets slechter gepresteerd dan landelijk het geval was.

Uitvoeringskader toeristisch recreatieve projectontwikkeling 2004-2007/Promotie en marketing
In juli 2004 hebben provinciale staten het Uitvoeringskader toeristisch recreatieve projectontwikkeling 2004-2007 vastgesteld. Dit uitvoeringskader toont de belangrijkste activiteiten van de provincie voor de periode 2004-2007 op het gebied van toerisme en recreatie en vormt een kader voor projecten. Bij de vaststelling van het uitvoeringskader is tevens besloten voor 2005 en 2006 €300.000,- per jaar extra beschikbaar te stellen voor marketing en promotie, met als doel enerzijds projectontwikkeling te organiseren in de sector en anderzijds twee organisaties voor twee jaren te ondersteunen. Op basis hiervan is VVV Drenthe Plus en de Stichting Marketing Drenthe Plus een "aanjaagsubsidie" voor 2005 en 2006 in het vooruitzicht gesteld om "kwartier te kunnen maken" en de marketing en promotie van Drenthe stevig neer te zetten. Concreet betekent dit dat VVV Drenthe Plus en de Stichting Marketing Drenthe Plus, onder voorwaarden, elk €200.000,- tegemoet kunnen zien voor 2005 en 2006. Uitgangspunt is dat beide organisaties per 2007 zonder provinciale "aanjaagsubsidie" moeten kunnen functioneren. De toekomstige financiering van de Stichting Marketing Drenthe Plus hangt mede af van de uitkomsten van het proces rondom verbrede marketing en promotie (zie hierna).

Het is de bedoeling Drenthe weer "on top of mind" te krijgen, met andere woorden de naamsbekendheid te vergroten en (nieuwe) bezoekers van Drenthe te interesseren voor een bezoek aan Drenthe en te binden voor een herhalingsbezoek. De promotiecampagne "Da's Nou Drenthe" speelt hierbij een belangrijke rol. In maart 2005 is de eerste fase van de campagne van start gegaan. Begin 2005 is hiervoor €83.725,- beschikbaar gesteld. De tweede fase van de campagne loopt van september 2005 tot september 2006. De provincie heeft hiervoor €650.000,- beschikbaar gesteld.

De VVD-motie van 15 juni 2005 over promotie van Drenthe is aanleiding geweest om een plan van aanpak voor verbrede marketing en promotie voor provinciale staten voor te bereiden. Uit de overwegingen blijkt dat gedacht wordt aan een brede promotiecampagne die niet alleen ten goede komt aan recreatie en toerisme, maar ook Drenthe op de kaart zet als provincie waar het goed wonen en werken is. Marktplan Adviesgroep heeft opdracht gekregen om een plan van aanpak op te stellen. Het plan van aanpak moet antwoord geven op een aantal vragen: in hoeverre moeten de reeds ingezette toeristisch recreatieve marketing en promotie verbreed worden en zijn wij op de goede weg met de promotiecampagne "Da's Nou Drenthe!". Daarnaast zal Marktplan adviseren over hoe de promotie en marketing in Drenthe georganiseerd moeten worden. De toekomstige provinciale financiële betrokkenheid ten aanzien van Marketing Drenthe Plus hangt, zoals eerdergenoemd, mede af van de uitkomsten van dit proces rondom verbrede marketing en promotie. Naar verwachting wordt vorengenoemd plan van aanpak voor de zomer van 2006 opgeleverd.

⁸ Toerdata Noord, *Toerisme in cijfers 2005*, december 2005.

Samenvattend

Samengevat ziet het beeld er per subdoelstelling als volgt uit.

Prioriteit	Doelstelling	Realisatie halverwege
Onderwijs en kennisinfrastructuur	<ul style="list-style-type: none"> - In 2006 is de voortijdige schooluitval met 30% gereduceerd. 	<ul style="list-style-type: none"> - In het schooljaar 2003-2004 zijn er ruim 2.400 voortijdig schoolverlaters geregistreerd. Drenthe heeft een bovengemiddeld aantal voortijdig schoolverlaters. Het ingezette landelijk en provinciaal beleid (operatie Jong, Rebound, Equal-projecten) zal er naar verwachting toe leiden dat wij in 2008 de doelstelling bereiken. Wij lopen daarmee in pas met de landelijke doelstelling. Ook daar is het streven erop gericht in 4 jaar tijd een 30%-reductie te bereiken.
Arbeidsmarkt	<ul style="list-style-type: none"> - Het starterspercentage ligt in 2007 op het nationaal niveau. - In 2007 is het aandeel van fase 3- en fase 4-werklozen in de totale werkloosheid gedaald. - In 2007 is het aandeel van de jeugdwerkloosheid in de totale werkloosheid afgenomen. - Het aandeel basisonderwijs/vmbo binnen de totale beroepsbevolking is afgenomen. In 2007 is het aandeel gelijk aan het nationaal gemiddelde. 	<ul style="list-style-type: none"> - Het starterspercentage ligt inmiddels 0,8 procentpunt boven het landelijk gemiddelde. - Ten opzichte van 2003 is het aandeel met 0,6 procentpunt gedaald. - Sinds 2003 is het aandeel met 0,7 procentpunt gedaald. - In 2003 ligt het aandeel 2 procentpunt boven het nationale niveau. Recentere cijfers zijn nog niet beschikbaar.
Innovatie	<ul style="list-style-type: none"> - Het bruto regionaal product per hoofd van de bevolking ligt in 2007 dichterbij het nationale niveau. 	<ul style="list-style-type: none"> - In 2002 bedroeg de achterstand 26%. Recentere cijfers zijn nog niet beschikbaar. - Het binnenhalen van het Brusselse Innovatieve Acties Programma biedt nieuwe mogelijkheden voor projectontwikkeling.
ICT	<ul style="list-style-type: none"> - Eind 2005 is er 100% dekking van Drenthe via midden-/breedband. - De eerste ICT-tender moet leiden tot het opstarten van minimaal 8 concrete projecten. 	<ul style="list-style-type: none"> - De dekkingsgraad is 99%. Inmiddels zijn er stappen ondernomen voor de realisatie van een open glasvezelverbinding. Voor de zomer van 2006 zullen de eerste locaties zijn ontsloten. - De ICT-tender is zeer succesvol geweest. De eerste ronde heeft geleid tot 11 projecten, de tweede ronde zijn 17 projecten gehonoreerd.
Voorwaardenscheppend beleid	<ul style="list-style-type: none"> - In 2007 is de markt van vraag en aanbod naar bedrijventerreinen nog steeds in evenwicht; er ontstaan geen grote tekorten of overschotten binnen deelregio's. - Gedurende de periode 2004-2007 zijn/worden er minimaal 4 bedrijventerreinen gerevitaliseerd. 	<ul style="list-style-type: none"> - Door de economische recessie is de vraag naar bedrijventerreinen fors teruggelopen. Doordat ook de planvorming op een lager niveau ligt, is er nog steeds sprake van evenwicht. - Er zijn/worden momenteel 3 bedrijventerreinen gerevitaliseerd.
Toerisme	<ul style="list-style-type: none"> - In de periode 2004-2007 is de procentuele groei van de toeristische bestedingen minimaal gelijk aan de nationale groei. 	<ul style="list-style-type: none"> - In 2004 hebben toeristen in Drenthe ruim €6 miljoen meer besteed dan in 2003. Vergelijkbare cijfers voor Nederland zijn nog niet voorhanden. - De promotiecampagne "Da's Nou Drenthe!" is van start gegaan. Inmiddels wordt gedacht aan een verbreding van de campagne.

Onderbouwing van de fractie van de PvdA bij Agendapunt 14. statencommissie **Cultuur& Welzijn** van woensdag 24 mei 2006; Brief van 15 maart 2006 over de monitoring van programmalijn Werk, **Onderwijs** en kennisinfrastructuur

De fractie van de PvdA wil graag de monitoring van de programmalijn Werk, Onderwijs en Kennisinfrastructuur op de agenda van de commissie CW. De reden hiervoor is dat met name het onderwerp onderwijs ook een punt is voor het beleidsterrein van de commissie CW en bovendien dit onderwerp ons inziens integraal behandeld moet kunnen worden. Hierbij hoort wat ons betreft automatisch de koppeling tussen onderwijs en werk.

Herman Beerda,
fractie PvdA